

Abstrakt

Práce pojednává o teorii *Hamleta* vytvořené Štěpánem Dedalem, ústřední postavou *Odyssea*, a o jejím protikladu v podobě Joycovy teorie, kterou si lze představit jako přetvořenou Štěpánovu teorii promítnutou do vyprávění *Odyssea*. První kapitola se zabývá původem teorie *Hamleta*; zaměřuje se na Štěpánovy estetické názory s důrazem na termíny, které Štěpán používá a poukazuje na to, jak se Štěpán odchyluje od modelů, ze kterých vychází. Základní myšlenkou Štěpánovy estetické teorie se ukáže být nezbytnost přítomnosti „reálného života“ pro uměleckou tvorbu. Většina termínů, které Štěpán používá, se této problematice týká; výjimkou je jeho vize „odosobnělého umělce“, která je pravým opakem kontaktu s realitou. Ve skutečnosti je ale tento paradox vodítkem ke smíření dvou protichůdných tendencí, což se zdá být podstatou umělecké tvorby. Kapitola rovněž upomíná na to, jak Joyce ironicky nahlíží na Štěpánovy názory. Štěpán se distancuje od křesťanství, ale pracuje s náboženskými paralelami a paradoxně mu tak vzdává hold. Ironie vychází najevo také ohledně vztahu umělce k jeho dílu; Joycova „nová“ teorie *Hamleta* má blíže k Tomáši Akvinskému než původní Štěpánova. Obdobně se Joyce staví ke Štěpánovi a jeho analogii mezi literárním dílem a skutečným světem: vyprávění *Odyssea* předvídá samo sebe, přesně podle Štěpánova argumentu, ale Štěpán o tom neví.

Druhá kapitola se soustředí na hlavní body, které obsahuje Štěpánova „přednáška“ o *Hamletovi* v Národní knihovně a komentuje způsob, jakým Štěpán argumentuje. Štěpán dokazuje své estetické názory (význam reality pro tvorbu fikce, povaha umělce atd.) na příkladu Shakespeara a *Hamleta*. Kapitola také pracuje se zdroji, ze kterých Štěpán a Joyce čerpali informace o Shakespeareovi; je nastíněno, jakým způsobem s nimi Štěpán zachází, jsou naznačeny omyly, kterých se dopouští a je dán důraz na místa, kde Štěpán záměrně uvádí nepravdivé informace. Pro shrnutí problematiky o Štěpánových zdrojích byla použita studie Williama M. Schutteho. Dále je okomentováno kritické přijetí Štěpánova proslovu o *Hamletovi* společně s reakcemi Štěpána - jak vyčenenými nahlas, tak vnitřními. Výsledky dokazují, že na Štěpánovu estetiku má silný dopad jeho vlastní psychika a že smyslem jeho přednášky je spíše vyrovnat se sám se sebou nežli prezentovat originální teorii o *Hamletovi* na estetických základech.

Třetí kapitola se zaměřuje na paralelní, ironické pojetí Štěpánovy teorie *Hamleta*, které Joyce začlenil do vyprávění *Odyssea*. Kapitola sleduje, jak Joyce zachází se Štěpánovými postoji, jak je překrucuje a/nebo převrací. Dále kapitola ukazuje, jaké místo zaujímají jednotlivé postavy *Odyssea* v této „nové“ teorii *Hamleta*. Vyjde najevo, že postavy v teorii nepředstavují jen jednu roli, ale neustále se proměňují a nabývají jiných významů; např. Bloom může představovat Shakespearea stejně jako Hamletova otce, Štěpán sdílí společné rysy se Shakesparem i s Hamletem, apod. Postavy a jejich „role“ jsou v této teorii nahlíženy silně ironicky: stejnou roli může mít Bloom, mrtvý Dignam i krysa. Na závěr pojednává třetí kapitola o možné existenci Joyce coby autora uvnitř teorie *Hamleta*. Výsledky ukazují, že díky pozoruhodné stavbě teorie *Hamleta* je skutečně možné vnímat autora *Odyssea* jako její součást. Joyce plní funkci Štěpánova Shakespearea, zatímco Bloom a Štěpán jsou vůči němu v pozici Krále Hamleta a Hamleta.

Závěrečná kapitola se soustředí na motivy mateřství a otcovství ve vztahu k oběma teoriím *Hamleta*. Snaží se nalézt důvody, proč Štěpán vystavěl svoji vizi umělce na základě Sabelliánské hereze a proč jsou motivy mateřství a otcovství z pohledu Štěpána nezbytné pro funkčnost celého argumentu. Štěpánův postoj k životu i umění lze vysvětlit pomocí Oidipova komplexu – vzdálení se od otce i matky díky žárlivosti, pocit viny za matčinu smrt, pokus vyrovnat se s vinou. Dále kapitola rekapituluje vztah Štěpána s biologickým otcem i s „duchovním“ otcem Bloomem. Štěpán preferuje „duchovního“ otce, což lze vysvětlit opět na základě Oidipova komplexu. Štěpánovo finální odmítnutí Bloomovy pohostinnosti lze vnímat několika způsoby, především jako projev jeho umělecké rebelie. Jedno z dalších možných řešení se opírá o myšlenku, že Štěpán a Bloom jsou po psychické stránce jedna osoba (Joyce), a tedy Štěpánovo odmítnutí je irelevantní. Na závěr kapitola pojednává o tom, jak Joyce transformuje výše zmíněná témata v nové teorii *Hamleta* uvnitř *Odyssea*. Roli Hamletova otce přebírá Štěpánova matka, Hamleta i Shakespearea lze vnímat jako ženu. Důvodem těchto posunů je oslabení patriachální role a role muže obecně. Ironie se mísí s pozitivním náhledem na tuto problematiku – pozitivním proto, že pro Štěpána je androgyn ideálním umělcem.

Klíčová slova: modernismus; Joyce; Hamlet; Oidipův komplex; otcovství; ironie; Tomáš Akvinský